

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om styrning av socialskyddsfondernas besparingar till stärkande av statens och kommunernas ekonomi och om ändring av sjukdagpenningen

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om styrning av socialskyddsfondernas besparingar till stärkande av statens och kommunernas ekonomi och om ändring av sjukdagpenningen (RP 123/2024 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Marjaana Maisonlahti, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Hannele Tanhua, social- och hälsovårdsministeriet
- professor Toomas Kotkas.

Skriftligt har lämnats yttrande av

- biträdande professor Anu Mutanen
- professor Kaarlo Tuori.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att sjukförsäkringslagen ändras och att det stiftas en lag om avgiftsprocent-satsen för sjukförsäkringsavgifter 2025.

Lagarna avses träda i kraft den 1 december 2024. Det föreslås att de tillämpas från och med den 1 januari 2025.

I propositionen ingår ett avsnitt om lagförslagets förhållande till grundlagen och lagstiftningsordningen. Regeringen anser att propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, men ser det som önskvärt att utlåtande om förslaget inhämtas av grundlagsutskottet.

Utlåtande GrUU 42/2024 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Regeringen föreslår att socialskyddsfondernas besparingar till följd av lagstiftningsändringar kanaliseras till staten och kommunerna till fullt belopp från ingången av 2025. Dessutom föreslås det att beräkningsformeln för sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning, donationsdagpenning och rehabiliteringspenning ändras så att den övre årsinkomstgräns som berättigar till en ersättningsnivå på 70 procent för de dagpenningsförmåner som bestäms enligt beräkningsregeln för sjukdagpenningen ska sänkas från nuvarande 35 769 euro till 27 633 euro och att sjukdagpenningens belopp på den överstigande delen ska vara 15 procent i stället för nuvarande 20 procent. Till följd av ändringen minskar de dagpenningar som baserar sig på en årsinkomst på minst 27 633 euro jämfört med nuläget, och de totala utgifterna för dagpenningsförmåner minskar jämfört med nuläget.

(2) Med tanke på den konstitutionella bedömningen av den föreslagna regleringen om ändring av beräkningsformeln för sjukdagpenning kan det anses vara av betydelse särskilt att propositionen inte ingriper i sjukdagpenningens och rehabiliteringspenningens minimibelopp, utan endast i den så kallade förtjänstdelen.

(3) Grundlagsutskottet har senast vid behandlingen av ett förslag till nedsatt utbetalning av inkomstrelaterad dagpenning som ingick i regeringens proposition om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och av vissa andra lagar (RP 13/2024 rd) bedömt en sådan ändring av en förtjänstdel till en inkomstrelaterad förmån vilken minskar den inkomstrelaterade förtjänstdelen till förmånen (GrUU 8/2024 rd, stycke 5 och 6). Grundlagsutskottet har konstaterat att arbetslöshetsdagpenningens grunddagpenning och den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel, vilken till sitt belopp motsvarar grunddagpenningen, samt arbetsmarknadsstödet, vilket till sitt fulla belopp är lika stort som grunddagpenningen, hör till de arbetslöshetsförmåner som ingår i förmånssystemen för social trygghet enligt 19 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 16/1996 rd, s. 1/II, GrUU 46/2002 rd, s. 2/I, GrUU 25/2013 rd, s. 2). Utskottet har således vid bedömningen av bestämmelserna om förkortning av betalningstiden för den inkomstrelaterade dagpenningens förtjänstdel konstaterat att ändringsförslaget som gäller den inkomstrelaterade dagpenningens förtjänstdel inte inverkar på det grundläggande utkomstskyddet enligt 19 § 2 mom. i grundlagen. Utskottet har inte heller betraktat en föreslagen förkortning av betalningstiden för förtjänstdelen som problematisk med tanke på egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen (GrUU 25/2013 rd, s. 2—3). Samma bedömningar gäller också den nu föreslagna regleringen om ändring av beräkningsformeln för sjukdagpenningen, som endast ingriper i den så kallade förtjänstdelen.

(4) Grundlagsutskottet har upprepade gånger (t.ex. GrUU 19/2024 rd, stycke 7, GrUB 2/2024 rd, stycke 9, GrUU 9/2023 rd, stycke 6) fäst regeringens uppmärksamhet vid anvisningarna för utarbetande av regeringspropositioner. I anvisningarna sägs det att om det råder osäkerhet om ett lagförslags grundlagsenlighet eller förhållande till människorättskonventioner, tas det i avsnittet om propositionens förhållande till grundlagen in ett uttryckligt uttalande där det sägs att det är önskvärt att propositionen förs till grundlagsutskottet för behandling. Ett sådant uttalande tas inte in, om inte en bedömning av propositionen i grundlagsutskottet verkligen behövs på grund av något tolkningsproblem. Utskottet betonar vidare att ett sådant uttalande inte bör tas in i motiveringen i andra oklara fall än de som nämns i anvisningarna.

Utlåtande GrUU 42/2024 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors 18.10.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Vestman saml
vice ordförande Vilhelm Junnila saf
medlem Fatim Diarra gröna
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Atte Kaleva saml
medlem Teemu Keskiarja saf
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Jarmo Lindberg saml
medlem Mats Löfström sv
medlem Paula Werning sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Jani Mäkelä saf.

Sekreterare var

utskottsrad Johannes Heikkonen.